

Inka Rantakallio, Mikko Ojanen & Sakari Ylivuori

PÄÄKIRJOITUS
1 | 2026

Inhimillisen työn arvo ja tekoäly musiikissa ja tieteellisessä julkaisemisessa

DOI: 10.51816/MUSIIKKI.181227

Sekä musiikkialalla että tieteessä eletään muutoksen aikojia. Tekoäly on monien mielestä tullut jäädäkseen ja sen käyttö esitetään ajoittain väistämättömänä tai suoraan välttämättömänä. Ihmisten mielipiteet ja tietopohja asiasta kuitenkin vaihtelevat.

Deezer-musiikkipalvelun viime vuonna toteuttama kysely, johon vastasi 9 000 henkilöä kahdeksasta maasta, paljastaa, että harva tunnistaa tekoälymusiikkia tekoälyn tekemäksi. Palveluun ladataan jo nyt päivittäin 50 000 täysin tekoälyllä tehtyä kappaletta. Samassa kyselyssä selvisi, että vaikka noin puolet vastaajista olisi valmis kuuntelemaan tekoälyllä tehtyä musiikkia ainakin uteliaisuudesta, vielä useampi haluaisi selvät merkinnät tekoälymusiikille ja katsoo sen heikentävän muusikoiden ansaintamahdollisuuksia sekä luovuutta. (Deezer 2025.) Yksi konkreettinen rajanveto tehtiin alkuvuonna naapurimaassa. Ruotsin Spotifyn listaykköseksi ponkaisseeseen tekoälyartisti Jacubin kappale suljettiin virallisten listojen ulkopuolelle, sillä paikallisen Ifpin (International Federation of the Phonographic Industry) säännöt kieltävät kappaleet, jotka on tehty pääosin tekoälyllä (Grönroos 2026).

Musiikin kulutuksessa näkyy tekoälyn rinnalla nostalginen kaipuu vanhoihin aikoihin. Fyysisten äänitteiden myynti on kasvanut jo hyvän tovin, vaikka levymyynnit eivät vielä uhkaakaan striimauksen valta-asemaa (Wood 2025). Erityisesti nuori Z-sukupolvi on löytänyt vinyylit ja CD-levyt, jopa kasetit. Nuorille fyysinen levy on formaattina ollut tutuin lähinnä omien vanhempien hyllyistä, sillä he ovat kasvaneet mp3-soittimien aikakaudella 2000-luvulla. Nuoret käyvät nyt hypistelemässä levyjä levykaupassa, ja yhä useampi keräilee sekä uusia että vanhempia levyjä. Kaikilla ei ole levysoitinta, mutta niidenkin myynti on kasvanut. Myös alaikäisten alfa-sukupolvesta moni kuuntelee CD:itä (ibid.). Z-sukupolvelle – ja oletettavasti myös sitä vanhemmille polville – fyysisten levyjen hankkiminen on keino rakentaa yhteisöllistä identiteettiä, merkki tosifaniudesta sekä tapan tukea artisteja (Vinyl Alliance 2025).

Halu omistaa fyysisiä levyjä kertoo omalta osaltaan, että musiikki on, ja tulee aina olemaan, enemmän kuin vain teknologiaa, rahaa ja viihdettä. Musiikki on syvästi kytköksissä luovuuteen, inhimillisyyteen, politiikkaan ja identiteettiin. Nämä lienevät musiikintutkijoille itsestäänselvyksiä, mutta musiikkialalla, joka on koko historiansa kärsinyt epätasa-arvoisuudesta esimerkiksi sen suhteen, miten artistien työstä maksetaan korvauksia tai kuka saa nimensä esiin, kaikki eivät vaikuta ajattelevan näin. Viime vuosilta löytyy useita tapauksia, joissa tekoälyä on käytetty jäljittelemään edesmenneiden tai elossa olevien laulajien ääntä ilman lupaa, mikä on johtanut oikeustoimiin (Coscarelli 2023; Beaumont-Thomas 2024). Myös Suomen eduskunnassa on kuluvana keväänä käyty keskustelua tekoälystä ja tarpeesta turvata tekijänoikeudet ja luovan talouden toimintaedellytykset (Teosto 2026). Luultavasti näemme jo lähitulevaisuudessa jonkinlaisen suuremman moraalisen ja lainsäädännöllisen linjanvedon siitä, millainen tekoälyn käyttö musiikissa on oikeutettua ja mikä ei, sillä tarve on ilmeinen.

Tieteessä ajankohtaisia kysymyksiä ovat tekoälyn käyttö esimerkiksi tiedonhaussa, artikkelin kirjoittamisessa ja arvioinnissa. Tieteellisten seurain valtuuskunta (TSV) järjestää huhtikuussa 2026 viimeksi mainittuun teemaan liittyen Vastuullisen arvioinnin tapahtuman, jonka puhujavieraana on tekoälyasian-tuntija, Sheffieldin yliopiston professori Mike Thelwall. Johtamansa AI Peer -hankkeen perusteella (AI Peer n.d.) Thelwall suhtautuu ilmeisen myönteisesti tekoälyn käyttöön tutkimuksen arvioinnissa, ja onkin hieman hämmästyttävää, että TSV:n tapahtumassa ei ainakaan otsikkotasolla vaikuta olevan avoimen

**Inka Rantakallio,
Mikko Ojanen &
Sakari Ylivuori**

**Inhimillisen työn
arvo ja tekoäly
musiikissa
ja tieteellisessä
julkaisemisessa**

kriittistä keskustelua aiheesta. Keskustelu ja yhteisten pelisääntöjen muotoileminen erityisesti tutkimuksen arviointiin (mukaan lukien tiedejulkaisujen vertaisarviointi) on erittäin tärkeää ja jopa kiireellistä. Ohjeita ja reunaehtoja tekoälyn käyttöön tuotetaan nyt kiihtyvällä tahdilla eri tahoilla. Siinä missä TSV näyttää ottavan tekoälymyönteisen linjan tutkimuksen arviointiin, Helsingin yliopisto kieltää tekoälyn käytön tilanteissa, joissa sillä on vaikutusta muihin – esimerkiksi tutkimussuunnitelmien arvioinnissa tai käsikirjoitusten vertaisarvioinnissa (ks. Helsingin yliopisto n.d.). Yhtenäisen kansallisen näkemyksen muodostaminen aiheen tiimoilta on tutkijoiden yhdenvertaisen käsittelyn näkökulmasta tärkeää.

Moni peräänkuuluttaa läpinäkyvyyttä tekoälyn käytössä, mutta esimerkiksi kaikki tutkijat eivät uskalla kertoa tekoälyn käytöstä, ettei oma artikkeli päätyisi tiedelehden roskakoriin heti kättelyssä (Wahlfors 2026, 26). Tekoäly voi myös esimerkiksi ehdottaa vertaisarvioijia (Wahlfors 2026, 25). Missä määrin sen ehdotukset ovat käyttökelpoisia jäänee tässä kohtaa arvailun varaan; tekoäly yhdistelee tietoa eri lähteistä, eikä kaikki tieto ole ajantasaista tai luotettavaa. Satavarmaa tietoa siitä, mihin tekoäly tosiasiaassa pystyy ja mihin ei, ei ole saatavilla. Viisastelija toteaisi, että tekoäly on hyvä renki mutta huono isäntä. Mutta eikö myös rengin tulisi olla luotettava? Suuret kielimallit ovat surullisenkuuluisia siitä, että ne yhdistelevät tietoa miellyttääkseen kysyjää, eivätkä ole turhantarkkoja siitä, onko tuo tieto oikein (Bhardwaj 2026). Yleisesti käytetty ilmaisu on, että tekoäly halusinoi (esim. Wahlfors 2026, 28). Tekoälyn vastaukset perustuvat materiaalille, jonka avulla se on koulutettu, ja tuo materiaali voi sisältää myös monenlaisia vinoumia. Tekoälymalleja on monenlaisia, eivätkä kaikki sovellu kaikkeen, ainakaan yhtä hyvin.

Artikkelin arvioinnin kontekstissa tekoäly voi silti vetää yhteen tekstin argumentteja vakuuttavasti. Yhteiskuntatieteilijä Akhil Bhardwaj (2026) toteaa kuitenkin ykskantaan, että tekoäly ei voi vertaisarvioida, sillä se ei ole vertainen. Jos tekoäly hoitaa arvioinnin, liu'utaan Bhardwajin (ibid.) mukaan kohti mekaanista tuotantoprosessia, jolla ei ole enää mitään tekemistä ihmisten välisen tieteellisen keskustelun kanssa. Sillä, että oikea ihminen on arvioinut ja kamppailut tekstin kanssa, on hänen mukaansa korvaamaton merkitys, koska tekoälylle totuudella tai vakuuttavalla argumentoinnilla ei ole itseisarvoa. Bhardwaj huomauttaa, että ihmisen tuottaman tekoälyavusteisen arvion ja tekoälyn kirjoittaman arvion raja on hiuksen hieno (ibid.). Moni katsookin, että vastuun, tekijyyden ja päätösvallan tulisi säilyä

ihmisellä (Wahlfors 2026, 28). Toisaalta nykyinenkään, pelkkinen ihmisten työhön perustuva arviointikulttuuri ei ole täydellinen: arviointeja tehdään usein kiireessä, sillä pyyntöjä tulee yhä runsaammin, ja jotkut arvioijat ovat sanankäänteissään tylyjä tai ehdotuksissaan ristiriitaisia. Kollegiaalisuus ja rakentavuus lienevät silti monelle arvokkaampia, jos niiden takana on oikea ihminen eikä tekoäly.

Herää myös kysymys, missä määrin tutkija, joka ulkoistaa kirjoitus- tai arviointityön tekoälylle, pysyy ajan tasalla oman alansa kehityksestä tai sen keskeisestä tai uudesta tutkimuksesta. Mitä se tarkoittaa oman asiantuntijuuden, saati ajattelun kehittymiselle, jos tekoälyn annetaan syrjäyttää oma kriittinen lukeminen ja tiedonhaku? Ajattelu lähtee liikkeelle jo tiedonhaun alussa, kun tutkija pohtii, mistä alan lehdistä sopivia tutkimuksia voisi löytyä tai millä hakusanoilla aiempia julkaisuja voisi tietokannoista etsiä. Myös kirjoittaminen on tietysti ajattelua – yhteyksien löytämistä ja niitä tukevien argumenttien muotoilua.

Entä jos nostalgia ulottuisi musiikinkulutuksesta tutkimukseen? Maailmalla esimerkiksi jotkut professorit kertovat suosivansa kynää ja paperia jälleen tenteissä, ja monet tutkijat luonnostelevat ajatuksiaan muistivihkoihin. Mutta julkaisemisessa paluu lähinnä painotuotteisiin ei ole realistinen tahi saavutettava vaihtoehto, kun suunta on jo vuosia ollut kohti avointa julkaisemista. Vaikka tekoälyssä on haasteensa ja moni vastustaa sitä eettisistä syistä, ei kaikesta teknologisesta kehityksestä tarvitse luopua.

Tutkimuksen edellytyksiä parantamalla voitaneen välttää kiusaus ulkoistaa artikkelien kirjoittaminen ja arviointi kokonaan tekoälylle. Jos voidaan vähentää kiirettä ja julkaisupainetta ja lisätä vakautta tutkimukseen esimerkiksi rahoituksen ja vakituisten työsuhteiden kautta, epäilemättä myös edellytykset kriittiselle ajattelulle ja ihmisten väliselle tieteelliselle keskustelulle parantuvat. Resurssien lisääminen osoittaisi ennen kaikkea sen, että tutkijoiden ja vertaisarvioijien työtä arvostetaan. Viimeaikaiset leikkaukset tutkimuksen rahoituksesta ja yritykset rajoittaa tutkimuksen vapautta ovat tosin antaneet päinvastaista viestiä.

Tekoälyn käyttö voi varsinkin nykytilanteessa houkuttaa lupauksilla nopeammasta ja tehokkaammasta arviointi- ja julkaisuprosessista (Bhardwaj 2026). Myös tiedelehtien toimitukset saattavat käyttää tekoälyä esimerkiksi keskenään ristiriitaisten arviointien punnitsemiseen (Wahlfors 2026, 27). *Musiikin* toimituksessa tekoälyä ei ole käytetty eikä suunnitella käytettävän tällä tavalla. Kielentarkastustehtävissä toimitus ei sitä kuiten-

**Inka Rantakallio,
Mikko Ojanen &
Sakari Ylivuori**

**Inhimillisen työn
arvo ja tekoäly
musiikissa
ja tieteellisessä
julkaisemisessa**

kaan poissulkisi, sillä kirjoittajien taloudelliset mahdollisuudet tarkastuttaa englanninkielisen artikkelin kieli vaihtelevat suuresti, eivätkä kaikki kielentarkastajat valitettavasti ole riittävän huolellisia työssään. Mikäli tekoäly voi poistaa tällaisia esteitä ja siten mahdollistaa esimerkiksi nuoren tutkijan osallistumisen alansa kansainväliseen keskusteluun, emme katso tekoälyn käytön rikkovan tekijyyden määritelmää, kunhan siitä kerrotaan avoimesti. Linjaamme muusta käytöstä tarpeen vaatiessa kustantajan ja toimitusneuvoston kanssa yhteistyössä.

* * *

Tämä *Musiikin* numero sisältää kolme vertaisarvioitua artikkelia, yhden arvion ja yhden lektion.

Anna Ramstedtin kahden artikkelin kokonaisuus hahmottelee kehollisuutta ja valtaa klassisen musiikin kulttuurissa sekä epäasiallisen käytöksen ennaltaehkäisyn mahdollisuuksia musiikin korkeakouluopinnoissa. Ensimmäisessä artikkelissa Ramstedt avaa näkökulmia klassisen musiikin alan epäasiallisen käytöksen tutkimukseen. Analyyttinen viitekehys pohjautuu kolmelle käsitteelle (seksuaaliset projektit, seksuaalinen itsemääräämisoikeus ja seksuaaliset tilallisuudet), ja siinä korostuu yhteisön ja ympäristön vastuu seksuaalisen väkivallan ennaltaehkäisyssä. Toinen artikkeli esittelee musiikin korkeakouluopetukseen suunnatun tunne- ja turvataitojen kokonaisuuden seksuaalisen häirinnän, henkisen väkivallan ja epäasiallisen käytöksen ennaltaehkäisemiseksi. Tutkimus ehdottaa toimintatapoja, joilla muusikoita voidaan tukea soveltamalla sosioemotionaalisia taitoja ja suostumuskasvatuksen periaatteita oppilaslähtöisessä ja normikriittisessä pedagogiikassa, musiikin historian ja -teorian opinnoissa, instrumentti- ja laulupedagogiikan opinnoissa sekä työelämäopinnoissa.

Emmi Kujanpään artikkeli käsittelee kansanlaulajien toimijuuksia eurooppalaisen nykykansanlaulun kentällä. Haastatteluaineistoon perustuvan tutkimuksen taustakontekstina toimii vuonna 2022 käynnistynyt Venäjän ja Ukrainan sota. Analyysi nostaa esiin kolme toimijuuden kategoriaa: Ukraina-suuntautunut toimijuus korostaa solidaarisuutta, yleinen poliittinen toimijuus, jota lähestytään kansanlauluartistina, ottaa aktivistisesti kantaa kansanlaulujen avulla, ja kolmas kategoria muodostaa joukon epäselviä toimijuuksia, joissa näkyy vaikeasti hahmotettava suhde Venäjän ja Ukrainan sotaan. Tutkimus toteaa, että Venäjän ja Ukrainan sota on korostanut eurooppalaisen kansanlaulun

kentän polarisoitumista. Kirjoittaja reflektoi myös omaa toimijuttaan tutkija-muusikkona suhteessa tutkimuksen teemaan.

Harald Herresthal arvioi FT Helena Tyrväisen toimittaman kirjan *Des notes sur la neige. Les relations musicales entre la France et les pays du Nord (Danemark, Estonie, Finlande, Norvège, Suède), 1900–1939*. Kirja monipuolistaa käsitystä vuosisadan alun ranskalais-pohjoismaisista suhteista ja Herresthal toivookin, että se toimisi inspiraationa uudelle tutkijasukupolvelle, sillä Pariisin merkitys ei vähentynyt toisen maailmansodan jälkeen.

FT Aleksi Haukka kiteyttää lehtiönsä musiikin semiotiikan alan väitöskirjansa *Song as patriotic rhetoric and art* keskeiset teemat. Tutkimuksessaan Haukka tarkastelee Ranskan vallankumouksen (1789–1800), Espanjan itsenäisyys sodan (1808–1814) ja Suomen suuriruhtinaskunnan 1800-luvun keskivaiheen (1846–1876) patrioottisia ja kansallisuusaatteellisia lauluja. Haukka muun muassa jakaa laulut sanoitusten perusteella neljään lajiin: 1) yllyttävään, 2) valittavaan, 3) juhlistavaan ja 4) koomiseen. Haukan mukaan aineistosta ei voida tunnistaa yhtä kansallista tai isänmaallista musiikkityyliä, vaan tyylien kirjo on monipuolinen. Näin ollen poliittinen aatteellisuus määrittyy aineiston lauluissa pikemminkin sanoitusten, ei musiikin perusteella.

Toimitus toivottaa lukijoilleen inspiroivaa kevättä!

**Inka Rantakallio,
Mikko Ojanen &
Sakari Ylivuori**

**Inhimillisen työn
arvo ja tekoäly
musiikissa
ja tieteellisessä
julkaisemisessa**

Lähteet

AI Peer. n.d. Tark. 8.3.2026.

<https://sites.google.com/sheffield.ac.uk/peer-ai/home?authuser=0>

Beaumont-Thomas, Ben. 2024. "Estate of Tupac Shakur threatens legal action against Drake over AI diss track". *The Guardian*. 25.4.2024.

Tark. 8.3.2026. <https://www.theguardian.com/music/2024/apr/25/estate-of-tupac-shakur-threatens-legal-action-against-drake-over-ai-diss-track>

Bhardwaj, Akhil. 2026. "AI is not a peer, so it can't do peer review".

Times Higher Education. 3.2.2026. Tark. 22.2.2026.

<https://www.timeshighereducation.com/opinion/ai-not-peer-so-it-cant-do-peer-review>

Coscarelli, Joe. 2023. "An A.I. Hit of Fake 'Drake' and 'The Weeknd' Rattles the Music World". *The New York Times*. 19.4.2023. Tark. 8.3.2026.

<https://www.nytimes.com/2023/04/19/arts/music/ai-drake-the-weeknd-fake.html>

Deezer. 2025. "Deezer/Ipsos survey: 97% of people can't tell the difference between fully AI-generated and human made music – clear desire for transparency and fairness for artists". *Deezer Newsroom*. 12.11.2025. Tark. 8.3.2026.

<https://newsroom-deezer.com/2025/11/deezer-ipsos-survey-ai-music/>

- Grönroos, Lasse. 2026. "AI-låt toppar Sveriges Spotifylista och väcker heta känslor". *Yle*. 13.1.2026. Tark. 8.3.2026. <https://yle.fi/a/7-10091307>
- Helsingin yliopisto. n.d. "Generatiivisen tekoälyn käyttö tutkimuksessa". Tark. 19.3.2026. <https://www.helsinki.fi/fi/tutkimus/vastuullinen-tiede/tekoalyn-kaytto-tutkimuksessa>
- Teosto. 2026. "Eduskunta keskusteli tekoälystä luovilla aloilla – kansanedustajat vahvasti tekijöiden puolella". 13.3.2026. Tark. 13.3.2026. <https://www.teosto.fi/eduskunta-keskusteli-tekoalysta-luovilla-aloilla-kansanedustajat-vahvasti-luovien-alojen-puolella/>
- Vinyl Alliance. 2025. *Gen Z Report*. Preview. 26.1.2025. Tark. 19.3.2026. <https://vinylalliance.org/resources/gen-z-vinyl-report/>
- Walhfors, Leena. 2026. "Tekoäly tieteellisessä julkaisuprosessissa: mahdollisuudet, riskit ja pelisäännöt". *Acatiimi* 1/2026: 24–29.
- Wood, Zoe. 2025. "CDs return to Christmas shopping lists as gen Z embrace 'retro renaissance'". *The Guardian*. 23.12.2025. Tark. 8.3.2026. <https://www.theguardian.com/business/2025/dec/23/cd-compact-disc-christmas-shopping-lists-gen-z-embrace-retro-renaissance>